

**KALLAXSKÄRGÅRDENS
SAMFÄLLIGHETSFÖRENING**

sid 1 av 7

Kommentarer till Program C – Kuststaden Luleå
Kallaxskärgårdens samfällighetsförening, KSSF

För KSSF

Anders Olsson
Ordförande

Mikael Degermark
Sekreterare

Kommentarer till Program C – Kuststaden Luleå

Kallaxskärgårdens samfällighetsförening, KSSF

Kallaxskärgårdens samfällighetsförening, KSSF, driver en småbåtshamn i byn Kallax. Med 138 båtplatser är KSSF störst i Luleås södra skärgård; tillsammans med grannhamnen Kallax fiskehamn finns totalt cirka 240 båtplatser i hamnområdet. KSSF tillhandahåller båtplatser till fastigheter på öar: främst på Kallaxön och Bergön, men också på Sandön, Fjärdsgrundet, Germandön, Bergögrundet, Lillfuruholmen och Storfuruholmen. De flesta stugor på dessa öar är fritidshus, på Kallaxön finns också 15 bofasta.

Förutom hamnen administrerar KSSF också plogning av en isväg till Kallaxön och Bergön. Isvägen har plogats sedan 1982 när isförhållandena medgett plogning och bekostades fram till 2012 helt av stugägarna själva. Sedan 2012 lämnar kommunen ett bidrag till plogningen av isväg, till gagn för de bofasta som behöver farbar väg alla dagar i veckan.

Eftersom KSSF serverar en stor del av stugägarna och de bofasta i södra skärgården, och det saknas någon annan organisation som specifikt representerar denna grupp, så anser KSSFs styrelse att det är viktigt att vi yttrar oss i de frågor som rör skärgården och i synnerhet den södra skärgården.

I huvudsak tror vi att dokumentets huvudlinje är klok: att betona skärgården, Luleå som kuststad, och besöksnäring relaterad till skärgården. Dock menar vi att detta inte får medföra att de bofasta eller stugägarna i skärgården försummas, vilket en del formuleringar i program C och F ser ut att kunna leda till. Vi tror att möjligheten att ha en stuga eller att kunna bo i skärgården bidrar mycket till Luleås attraktivitet som bostadsort.

Vi vill framföra följande huvudsynpunkter:

Isvägar

I Bottenvikens skärgård – en del av Swedish Lapland, en strategi för åren 2008 – 2013 stod om isvägar att *”Öar med bofast befolkning som idag inte omfattas av det kommunala isvägssystemet ska inlemmas i detta.”*

I Luleå skärgård – en levande skärgård, en strategi och åtgärdsplan för åren 2008 – 2013, som program C ersätter, står att *”2013 har öar med bofast befolkning transportlösningar efter de behov som finns”*.

I program C står det (sid 22): *”Isvägar ska fortsättningsvis gå till Junkön, Sandön, Storbrändön och Hindersön. Isvägarna och skoterleder till prioriterade besöksmål och öar ska utvecklas i samverkan med privata aktörer.”*

Detta betyder som det nu står, att isvägen till Kallaxön och Bergön som kommunen nu efter 30 år äntligen ger bidrag till inte längre tycks vara av intresse för framtiden, och att kommunen inte längre avser att verka för att det blir isvägar till öar med bofast befolkning.

Samtidigt står det (sid 31) att kommunen ska verka för bebyggelseutveckling på Kallaxön. Vi menar att dessa båda skrivningar inte går ihop. **Det vore lämpligt och rimligt att kommunen behandlar isvägar i södra och norra skärgården på liknande sätt. Kommunen bör även fortsättningsvis ha ambitionen att medverka till att det plogas isvägar till öar med bofast befolkning.**

Förbindelse mellan norra och södra skärgården vintertid

Ett stort hinder för kommunikationerna i skärgården vintertid är de isrännor som bryts. De skär effektivt av förbindelserna mellan norra och södra skärgården eftersom skidåkare och skotertrafik inte kan korsa dem på ett säkert sätt. Samtidigt är isrännorna nödvändiga för sjöfarten. Ska man med snöskoter komma från ena halvan av skärgården till den andra måste man idag runda hela Luleå tätortsområde där skoterförbud råder, vilket är en omväg på flera mil.

Konsekvenserna av detta är bland annat att

- besöksmål i norra skärgården är svåråtkomliga för boende (deltids- eller permanent) i den södra, och omvänt.
- Besökare som färdas på skoter, som privatpersoner eller som del i en organiserad skotersafari ordnad av någon aktör i besöksnäringen, har i praktiken endast tillgång till ena halvan av skärgården.
- En naturlig utgångspunkt för besökare kommer antagligen att bli Visitor centre Luleå skärgård i södra hamn, särskilt sommartid men även vintertid. En skotertur som utgår därifrån måste i dagsläget göra en omväg på flera mil för att komma till norra skärgården där många besöksmål finns.
- I strategin för Bottenvikens skärgård 2008-2013 finns planer på en skoterled längs hela bottenvikskusten. Trafik längs en sådan led måste kunna ta sig förbi isrännan, och vill förmodligen besöka Visitor centre Luleå skärgård i södra hamn. Idag medför detta omvägar på flera mil.

Idag finns det möjligheter att från södra skärgården enkelt ta sig fram till södra hamn och Visitor centre Luleå skärgård via befintliga skoterleder. Däremot finns ingen rimlig väg från södra hamn till norra skärgården. Befintliga såna förbindelser går via Storheden och Gammelstad vilket innebär stora omvägar. Vi anser därför att **kommunen bör verka för att ordna en skoterled från norra skärgården till södra hamn och Visitor centre Luleå skärgård**. Då skulle besökare få tillgång till båda halvorna av skärgården, Visitor centre Luleå skärgård skulle kunna vara en utgångspunkt vid besök i både norra och södra skärgården vintertid, och isrännan skulle kunna passeras med minsta möjliga omväg för skärgårdsbor och besökare som följer en framtida skoterled längs bottenvikskusten.

En skoterled som förbinder södra hamn och norra skärgården bör utredas. Ett förslag är att gå upp på land norr om isbrytarnas kajplatser, runda järnvägsspåren och Svartöberget och sedan gå under Svartöleden och vidare ut på vattnet norr om Svartön eller följa vägen i industriområdet för att sedan ansluta till skoterleden nordost om Svartön. Det tycks finnas möjligheter att dra leden på avstånd från bostadsbebyggelse.

Vi menar att en sån skoterled skulle bidra till ambitionerna att södra hamnen ska vara porten till Luleå skärgård och till att centrum och skärgård ska samspela (sid 18), målet att verka för fler verksamheter kopplade till rekreation och friluftsliv i vattennära lägen (sid 21) och målet att utveckla kommunikationsmöjligheter vintertid (sid 23).

Småbåtshamnar

I programmet står att *Kommunen ska stimulera och underlätta för andra aktörer att anslägga nya småbåtshamnar i och nära centrum*. Vi menar att en ensidig satsning på hamnar i och nära centrum rimmar illa med målen om hållbarhet. Båtmotorer förbrukar mer bränsle och ger mer utsläpp för en given sträcka än en bilmotor eller en bussmotor. Eftersom det är förhållandevis långt från centrum till besöksmålen i skärgården vore det i många fall därför bättre ur miljösynpunkt om småbåtar utgick från hamnar längre ut till havs.

En möjlig lokalisering för en småbåtshamn lite längre ut mot havet vore på eller i närheten av Klyvgrundet längst söderut på Lulnäset. Kallax by har avsatt mark där för det ändamålet, men tillfartsfrågan är så vitt vi vet inte löst. Läget är framtidssäkert eftersom tillfarterna i vattnet inte kommer att uppgrundas inom överskådlig framtid. Denna eventuella framtida hamn finns inte med på kartan på sid 22.

Idag är möjligheterna att nyttja kollektivtrafik för skärgårdsbor och stugägare mycket begränsad om man inte har båtplats i centrum. **En situation där det finns god kollektivtrafik till de småbåtshamnarna som ligger längre ut mot havet vore mest hållbar.** Att kollektivtrafiken ska serva de större småbåtshamnarna, t ex Lövskär och Hindersöstallarna, tycks inte finnas med som mål vare sig i program C eller i program F. Det är olyckligt.

Förfallstrafiken

Förfallstrafiken, som är av mycket stort värde för bofasta i skärgården, nämns inte överhuvudtaget i program C så vitt vi kan se. Vad har kommunen för framtida avsikter och visioner för förfallstrafiken? Förfallstrafiken är en viktig komponent för att skärgården ska vara levande året runt. Hur avser kommunen ordna förfallstrafik i södra skärgården framöver?

Besöksmål i södra skärgården

Antnäs-Börstskär

Kommunen bör utreda möjligheterna att ha uthyrningsstugor på Antnäs-Börstskär, i anslutning till den befintliga anläggningen där.

Gruvan på Kallaxön

Fältspatsgruvan på Kallaxön är ett spännande och kulturhistoriskt intressant utflyktsmål i södra skärgården. Länsstyrelsen är huvudman för gruvan. Kommunen bör ändå ha med gruvan i sitt material för besökare. Vintertid är det en säregen upplevelse att gå nere i gruvkanjonen på isen i det vattenfyllda gruvhålet. Kommunen bör också verka för att småbåtar kan angöra den befintliga bryggan som idag är svår att lägga till vid för småbåtar eftersom den enbart är anpassad för båtar i "Laponiaklassen". En flytbrygga med landgång skulle lösa problemet.

Frågor som direkt rör KSSF

Bakgrund

Kallaxskärgårdens hamn ligger i hamnområdet vid Kallax by. Hamnen är en gemensamhetsanläggning som är samfällad för de fastigheter som har andelar i den. Varje andel motsvarar en båtplats. Tidigare har ett mindre antal båtplatser hyrts ut, men lantmäteriet har nyligen meddelat att detta inte är i enlighet med gällande anläggningsbeslut så uthyrningen har upphört. Lantmäteriet har också meddelat att inga fler andelar kan anslutas enligt gällande anläggningsbeslut. Det här gör att flera stugägare och bofasta på öarna som vill ha en båtplats i hamnen inte kan få det idag.

Hamnen behöver också muddras: vid lågvatten är djupet otillräckligt på flera ställen.

Idag pågår arbete med att förnya anläggningsbeslutet så att flera andelar kan anslutas. Det pågår också arbete med att förbereda ett muddringsprojekt.

KSSF tillhandahåller alltså idag båtplatser för fastigheter på öar. I hamnområdet finns också Kallax fiskehamn vilket är en ekonomisk förening som tillhandahåller båtplatser till boende i Kallax by. Personer som varken har stuga eller fastighet på öarna eller bor i Kallax by har alltså

för närvarande inte möjlighet att få båtplats i hamnområdet i Kallax. Boende på Kallaxhalvön kan alltså inte få plats i hamnen. Eftersom vi tidigare haft ett antal hyresgäster vet vi att det finns ett behov.

Gästplatser

Idag finns så vitt vi vet inga gästplatser i Kallax hamn (Kartan sid 26, Kommunikationer sommar, stämmer alltså inte), och KSSF kan inte enligt de lagar och regler som styr dess verksamhet tillhandahålla båtplatser till andra än andelsägare. Den enda möjlighet vi ser för KSSF att inom regelverket tillhandahålla gästplatser är om Luleå kommun blir andelsägare (t ex via anläggningen på Antnäs-Börstskär) och låter motsvarande båtplatser vara gästplatser.

Bebyggelseutveckling på Kallaxön

I Program C sid 31 står att Luleå kommun kommer att *”Verka för bebyggelseutveckling på framför allt [...] Kallaxön [...]”*.

Vi tror att det är klokt med viss bebyggelseutveckling på Kallaxön i lämpliga lägen. Dock vill vi varna för att detta endast är möjligt om båtplatsfrågan för den nya bebyggelsen kan lösas. Det vore lämpligt att KSSF tillhandahåller båtplatser, men om anläggningsbeslutet inte förnyas med utrymme för fler båtplatser kan KSSF inte göra det.

Den nya bebyggelsen kommer också att behöva vinterväg, så isväg till Kallaxön borde rimligtvis vara en prioritet för kommunen om bebyggelsen på Kallaxön ska utvecklas.

Utökad bebyggelse på Kallaxön leder också till mer trafik till hamnen, och därmed mer trafik längs Fiskehamnsvägen i Kallax by. Bebyggelsen på Kallaxhalvön har gjort att trafiken längs byavägen ökat en del under de senaste åren. **Kommunen bör se över trafikutvecklingen i byn.** Kanske det bör finnas andra vägar till hamnen än genom byn?

Utveckling av hamnen

I program C sid 31 står att Luleå kommun kommer att *”stimulera landsbygds- och skärgoårdsutveckling kopplat till de samlande och expansiva stadsnära byarna. Följande hamnar ska i första hand prioriteras: [...] Kallax: Kallax [...]”*.

På sid 28 står att *”Kommunens insatser ska prioriteras till dessa byar, exempelvis utveckling från småbåtshamnar/gästhamn till byacentrum”*.

I bilagan ”Så vill vi utveckla våra stadsdelar, byar, och vattenområden” sid 95, rekommendationer för Kallax, står att *”Kallax ska stärkas som stadsnära by genom förbättrade kommunikationer till stadsbygden i form av en gång- och cykelväg längs väg 580.”*

Vi tror att det är riktigt att prioritera Kallax hamn som utgörs av systerhamnarna Kallax fiskehamn och KSSF. Kallax hamn med 240 båtplatser är utan konkurrens den största i södra skärgården och har förutsättningar att utvecklas, både genom att bli större och genom att göra hamnområdet ännu mer inbjudande för besökare.

Trafiken längs Fiskehamnsvägen som leder från väg 580 ned till Kallax hamn kommer dock att öka om hamnarna får fler båtplatser, och framför allt om bebyggelsen på Kallaxhalvön utvecklas ännu mer än som redan skett (Program D, sid 31). Samtidigt är Fiskehamnsvägen ett populärt stråk för gående med barnvagnar och hundar som går ned till hamnområdet och vintertid vidare ut på isvägen. Vi tror att **ett lämpligt sätt att utveckla stråket från byn ned till hamnen vore att gång- och cykelvägen längs väg 580 förlängs så att den går ända ned till Kallax hamn.**

Muddring

Muddringsprojekt är stora, komplicerade, och kräver en hel del administration. Det vore önskvärt att kommunen kunde bistå småbåtshamnar med sakkunskap och administrativ hjälp i såna

projekt. Möjligheterna att söka bidrag för muddring är svåröverblickbara för en liten förening, så hjälp med detta vore också önskvärt.

Mobiltäckning

Vintertid fungerar mobilnätet bra i vår del av skärgården. Sommartid fungerar det mindre bra och ibland rent av inte alls. Kommunens satsning på turism i skärgården riskerar att bli lidande av detta eftersom turisterna mest är här på sommaren.

Nulägesbeskrivningen

Vi har hittat följande fel/frågetecken i nulägesbeskrivningarna:

- a) Karta sid 25 (Kommunikationer vinter):
Isvägen till Kallaxön och Bergön är felritad. Det mest iögonfallande är att den i verkligheten också går till Storviken i norra delen av Kallaxön (där de bofasta finns) och till Granholmen.
Isvägen till Kallaxön och den till Långön får så vitt vi förstår kommunalt bidrag på samma premisser, men ändå är bara den ena utritad som privat. Varför denna skillnad?
- b) Karta sid 26 (Kommunikationer sommar):
Hamnen i Kallax är markerad med grön triangel vilket sägs innebära att det är en gästhamn. Vi känner inte till att det idag finns några gästplatser i någon av hamnarna i Kallax.

Ingen gästhamn är markerad på Antnäs-Börstskär. Är det korrekt?
- c) Karta sid 29 (Boende):
Räknar man antalet fritidshus på Germandön på satellitbilder så ser det ut att vara strax under trettio. Enligt kartan finns det inga alls.
- d) Karta sid 37 (Kulturmilöer 2):
Ska gruvan på Kallaxön finnas med här?
- e) Karta sid 39 (Anläggningar för friluftsliv):
Ska båtklubben Neptun på Kallaxön, med badplats, bastu, dricksvatten, grillplats, soptunna, och toalett finnas med här?

Sid 41: gruvan på Kallaxön.

I Områdesrekommendationer under rubriken Kustvatten söder har vi följande kommentarer

- På Bergön finns på en mindre yta lika många stugor som på Germandön, ändå nämns den inte bland Germandön, Kallaxön och Halsön (sid 116, Karaktär).
- Under rubriken Förutsättningar sägs att det finns två hamnar i området. Det är för lite. På fastlandet finns i Kallax by två hamnar: KSSF och Kallax fiskehamn som ligger omedelbart bredvid varandra i hamnområdet i Kallax by. Dessutom finns flera mindre hamnar innanför Halsön och en i Alhamn. På Kallaxön finns en hamn med gästplatser vid Neptuns båtklubb. På Germandön finns en (något förfallen) hamn vid den gamla fyrplatsen. På Fjärdsgrundet finns en liten hamn.

Övriga synpunkter

Ordet skärgård används i dokumentet i flera olika betydelser i olika avsnitt (t ex *Kuststadens skärgårdsidentitet* och det påföljande avsnittet *Kommunikationer*) och även med olika betydelser i samma avsnitt (t ex definitionen i *Kuststadens skärgårdsidentitet* och det som står om Södra Hamnen som porten till Luleå skärgård). Vi ser ingen god anledning att gå ifrån Svenska Akademiens Ordboks definition:

SKÄRGÅRD utanför kust, särskilt (svensk) havskust, befintlig, jämförelsevis vidsträckt samling eller band av (grupper av) skär eller (till övervägande delen) mindre öar med mellanliggande vatten (även med inbegrepp av yttersta delarna av kustbandet); ofta (särskilt i singular bestämd form) sammanfattande eller i totalitetsbetydelse, om ifrågavarande svenska kustvatten eller om skärgård (i ovan angiven betydelse) såsom typ av natur eller kustvatten eller övärld och dylikt; även om (mindre) samling skär eller öar inom sammanhängande övärld, i synnerhet förr särskilt i plural bestämd form, liktydigt med skärgården (i ovan angivna sammanfattande bemärkelse); förr även allmännare: övärld, arkipelag.

Vi tycker att för tydlighetens och klarhetens skull en och samma betydelse som överensstämmer med allmänt språkbruk borde användas genomgående. Det är endast på ett fåtal ställen i dokumentet som *Luleå skärgård* används i en betydelse som skiljer sig från den allmänt vedertagna.